

Forges de Clabecq SA
vastaan
Euroopan yhteisöjen komissio

EHTY — Valtiontuet — Kumoamiskanne — Lainvastaisuusväite — Viides terästeollisuuden tukisäännöstö

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (laajennettu neljäs jaosto) 25.3.1999 II- 863

Tuomion tiivistelmä

1. *Kumoamiskanne — Määräajat — Määräajan alkamisajankohta (EHTY:n perustamissopimuksen 33 artiklan kolmas kohta)*
2. *EHTY — Terästeollisuuden tuen käsite — Pääomasijoitus — Velkojen anteeksi antaminen — Lainan takaus — Siirtymäajan luotto — Kuuluminen terästeollisuuden tuen käsitteen piiriin (EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohta)*
3. *EHTY — Terästeollisuuden tuen käsite — Valtion valvonnassa olevan sellaisen toimielimen kautta, joka on tukea saavan yrityksen osakkeenomistaja, myönnetty tuki kuuluu terästeollisuuden tuen käsitteen piiriin (EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohta ja 83 artikla)*
4. *EHTY — Terästeollisuuden tuen käsite — Yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen mukainen harkinta (EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohta; EY:n perustamissopimuksen 92 artikla)*

5. EHTY — Terästeollisuuden tuki — Kielto — Komission antama hyväksyntä — Edellytykset
(EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohta ja 95 artikla; komission päätös N:o 3855/91/EHTY)
6. Oikeudenkäyntimenettely — Väliintulo — Väliintulo, jolla tuetaan yhden asianosaisen vaatimuksia mutta toisenlaisin perusteluin — Tutkittavaksi ottaminen — Vapaus valita perusteet, joihin vedotaan — Ulottuvuus
(Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 116 artiklan 3 ja 4 kohta)
7. Yhteisön oikeus — Periaatteet — Oikeusvarmuus — Käsite — Periaatteeseen vetoaminen — Edellytykset
8. Toimielinten säädökset, päätökset ja muut toimet — Perusteluvollisuuden laajuus — EHTY:n perustamissopimuksen nojalla tehty päätös
(EHTY:n perustamissopimuksen 15 artiklan ensimmäinen kohta)
9. EHTY — Terästeollisuuden tuki — Kielto — Komission antama hyväksyntä — Edellytykset — Tukea saava yritys, jolla on taloudelliset elinmahdollisuudet — Kilpailun pysyttäminen
(EHTY:n perustamissopimuksen 2 artikla)

1. EHTY:n perustamissopimuksen 33 artiklan kolmannen kohdan mukaan kumoamiskanne on pantava vireille yhden kuukauden kuluessa päätöksen tai suosituksen julkaisemisesta tai tiedoksi antamisesta. Oikeusvarmuuden periaatteen mukaan oikeussubjektien on voitava luottaa tämän määräyksen selvään sanamuotoon. Kanteen nostamista koskevien määräaikojen on tämän vuoksi katsottava alkavan komission päätösten ja suositusten tiedoksi antamisesta tai julkaisemisesta.

2. EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdassa tarkoitetun tuen käsite sisältää yrityksen tukemiseksi annetut raha- tai luontoisuuoritutukset, jotka eivät ole yrityksen tuottamien tavaroiden tai palvelujen osta-

jan tai käyttäjän maksusuorituksia, ja lisäksi kaikki toimenpiteet, jotka alentavat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia maksuja. Tässä määräyksessä tarkoitetuiksi tuiksi voidaan siten katsoa pääomasijoitus ja tämän sijoituksen yhteydessä myönnettyt ennakot, velkojen anteeksi antaminen, valtion takaukset lainoille ja siirtymäajan luottot.

3. Arvioitaessa, onko tuki valtiontukea, ei ole tarpeen tehdä eroa sen mukaan, myöntääkö jäsenvaltio tai aluehallinto tuen suoraan vai myönnetäänkö se valtion tai aluehallinnon tätä tarkoitusta varten perustamien tai nimeämien julkisten tai yksityisten elinten välityksellä. Lisäksi sen enempää se, että tällainen toimielin on yrityksen osakkeenomistaja toteuttaessaan rahoitus-toimenpiteitä sen hyväksi, kuin EHTY:n perustamissopimuksen

- 83 artiklakaan eivät estä pitämästä toimenpiteitä valtiontukena. Se, että perustamissopimuksen 83 artiklan mukaan ”yhteisön perustamisella ei rajoiteta — — yksityisiä yrityksiä koskevaa omistusoikeusjärjestelmää”, ei estä käyttämästä EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklaa sellaisia valtion viranomaisia vastaan, jotka yritysten osakkeenomistajina toteuttavat toimenpiteitä, jotka eivät ole markkinataloudessa toimivien yhtiöiden tavanomaisen käytännön mukaisia riskipääoman sijoituksia.
4. Arvioitaessa julkisten viranomaisten jonkin yrityksen hyväksi toteuttamien toimenpiteiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille, on asianmukaista soveltaa markkinatalouden ehdoin toimivan yksityisen sijoittajan toimintaan perustuvaa arviointiperustetta, joka perustuu saajayrityksen mahdollisuuksiin hankkia kyseiset rahamäärät ja jonka avulla tutkitaan, olisiko yksityinen sijoittaja toteuttanut kyseisen järjestelyn samoin edellytyksin. Jos väitetään, ettei tämä arviointiperuste ole terästeollisuusalalla asianmukainen, koska käytännössä tämä ala väistämättä tarvitsee julkisia pääomasijoituksia, väitetään samalla, ettei voida periaatteessa soveltaa EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdassa olevaa kieltoa, joka koskee nimenomaan valtioiden myöntämiä tukia tai avustuksia. Tämä arviointiperuste on yhtä asianmukainen EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan yhteydessä kuin EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan yhteydessä, koska sen avulla voidaan havaita edut, jotka vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua.
5. EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdassa ei kielletä komissiota hyväksymästä poikkeuksellisesti 95 artiklan ensimmäisen ja toisen kohdan nojalla tukia, jotka eivät kuulu tukisäännöstössä mainittuihin luokkiin. Kysymys ei kuitenkaan ole komission velvollisuudesta vaan ainoastaan harkintavallasta, jota se käyttää katsoessaan, että ilmoitettu tuki on tarpeen niiden tavoitteiden toteuttamiseksi, joihin perustamissopimuksella pyritään, erityisesti ennalta-arvaamattomiin tilanteisiin reagoimiseksi. Tästä seuraa, että komissio, jonka on toimittava yhteisön edun mukaisesti, voi käyttää tätä harkintavaltaa vain poikkeuksellisesti.
6. Työjärjestyksen 116 artiklan 4 kohdan mukaan väliintulija ei voi laajentaa niitä asianosaisen vaatimuksia, joita se väliintulollaan tukee, mutta se voi vapaasti valita ne perusteet ja väitteet, joihin se vetoaa asianosaisen vaatimusten tueksi. Tämä valinnanvapaus ei koske ainoastaan hallinnollisen menettelyn aikana esitettyjä väitteitä. Jäsenvaltio, joka esiintyy väliintulijana valtiontuista tehdyn komission päätöksen kumoamiskanteen yhteydessä, ei tietenkään voi vedota sellaisiin tosiseikkoihin, jotka eivät olleet komission tiedossa ja joita se ei ollut halunnut ilmoittaa komissiolle hallinnollisen menettelyn kuluessa, mutta mikään ei estä sitä esittämästä lopullista päätöstä vastaan sellaista oikeudellista perustetta, johon ei ollut vedottu hallinnollisessa menettelyssä.

7. Oikeusvarmuuden periaatteen tarkoituksena on taata niiden tilanteiden ja oikeudellisten suhteiden ennakoitavuus, joihin yhteisön oikeutta sovelletaan. Tältä osin on olennaista, että yhteisön toimielimet noudattavat tekeviensä toimien koskemattomuuden periaatetta, eli ne voivat muuttaa oikeussubjektien oikeudelliseen ja aineelliseen asemaan vaikuttavia toimia vain toimivalta- ja menettelytapasääntöjä noudattaen. Tämän periaatteen loukkaamiseen ei kuitenkaan voida tehokkaasti vedota, jos oikeussubjekti, jonka oikeudelliseen tai aineelliseen asemaan kyseinen päätös on vaikuttanut, ei ole noudattanut päätöksessä asetettuja ehtoja.
8. EHTY:n perustamissopimuksen 15 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan vaadituista perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti käytävä ilmi yhteisön toimielimen riidanalaisen toimenpiteen perustelut siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa, ja että yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa toimenpiteen laillisuutta. Yhteisön toimielimen ei kuitenkaan tarvitse perusteluissaan esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, koska perusteluja arvioitaessa on otettava huomioon päätöksen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt.
9. Komissio ei saa hyväksyä tukea liiketoiminnaltaan tai taloudellisesti elinmahdollisuuksia vailla olevalle yritykselle pelkästään sen vuoksi, että keino-tekoisesti varmistettaisiin työllisyyden säilyminen yrityksessä, eikä tällä tavoin järkyttää yhteismarkkinoiden tasapainoa asettamalla kilpailevat terästeollisuusyritykset huonompaan asemaan ilman, että se olisi taloudellisesti perusteltua. Oikeutta työhön ja EHTY:n perustamissopimuksen 2 artiklaa, jonka mukaan yhteisön on turvattava ”jatkuva työllisyys” sekä huolehdittava siitä, että ”jäsenvaltioiden taloudelle ei aiheuteta olennaista ja jatkuvaa häiriötä”, ei voida tulkita niin, että komissiolla olisi velvollisuus sallia tuki tällaisessa tilanteessa. Tällainen tulkinta olisi ristiriidassa suhteellisuusperiaatteen kanssa, joka valtiontukien alalla edellyttää muun muassa, että yhteismarkkinoilla pysytetään terve kilpailutilanne.